

Št. zadeve: 041-1/2025

COARA akcijski načrt 2025–2029

*Načrt za izvajanje Sporazuma o reformi vrednotenja raziskovalnega
dela na Univerzi v Ljubljani*

Datum: december, 2024

Uvod

Univerza v Ljubljani (UL) je podpisala Sporazum COARA o reformi vrednotenja raziskovalnega dela (ARRA) in se s tem zavezala k stalnemu razvoju, reformi in izboljševanju svojega sistema vrednotenja raziskav v skladu z načeli tega sporazuma. Cilj je spodbujati raznolikost, vpliv in kakovost raziskav ter raziskovalnih karier ob spoštovanju najvišjih standardov raziskovalne etike in integritete. S tem CoARA akcijskim načrtom UL opredeljuje glavne cilje, izzive in zaveze, ki jih bo uresničevala v obdobju od leta 2025 do 2029, da bi izpolnila temeljna načela sporazuma.

Raziskovalna dejavnost na Univerzi v Ljubljani

Univerza v Ljubljani je najstarejša, največja in mednarodno najbolje uvrščena univerza v Sloveniji. Ustanovljena je bila leta 1919 in združuje 23 fakultet, 3 umetniške akademije ter 4 pridružene članice. Pokriva vsa znanstvena področja – naravoslovje, tehniko, družboslovje, humanistiko in umetnost. Univerza v Ljubljani je znana po kakovostnih družboslovnih, naravoslovnih, tehniških in umetniških študijskih programih.

Po številu zaposlenih UL sodi med srednje velike visokošolske zavode in zaposluje več kot 6.800 ljudi, od tega približno 4.600 visokošolskih učiteljev in raziskovalcev.

UL je zelo dejavna v nacionalnih in mednarodnih programih raziskav in razvoja ter ustvari skoraj polovico vseh raziskovalnih rezultatov v Sloveniji. Vsako leto sodeluje v približno 210 nacionalnih raziskovalnih programih, 370 nacionalnih in 650 evropskih ter mednarodnih raziskovalnih projektih.

UL zagotavlja infrastrukturno podporo raziskavam prek infrastrukturnega programa Univerze v Ljubljani »Mreža raziskovalnih infrastrukturnih centrov UL (MRIC UL)«, ki vključuje 31 infrastrukturnih centrov v okviru 14 članic UL. Infrastrukturni program ima pomembno vlogo pri podpori sodelovanja UL v mednarodnih infrastrukturnih projektih v okviru Evropskega strateškega foruma za raziskovalne infrastrukture (ESFRI). Vsa raziskovalna infrastruktura je pod enakimi pogoji dostopna tudi raziskovalcem zunaj UL.

Od leta 2008 je UL zavezana spoštovanju načel Evropske listine za raziskovalce in Kodeksa ravnanja za zaposlovanje raziskovalcev, kar je leta 2013 privedlo do pridobitve priznanja »HR Excellence in Research«.

Od takrat UL izvaja Kadrovske strategije za visokošolske učitelje in raziskovalce ter z njo povezane akcijske načrte, s katerimi je okrepila prizadevanja za izboljšanje preglednosti zaposlovanja v skladu z načeli OTM-R, si prizadevala za enake delovne pogoje za učitelje in raziskovalce ter vključujoč, odprt in raznolik karierni sistem, hkrati pa uvedla različne ukrepe za povečanje kakovosti in integritete raziskovalnega dela.

Za zaščito intelektualne lastnine univerze, razvite v okviru javno financiranih raziskovalnih projektov, ter za izboljšanje prenosa tehnologij in znanja z univerze v gospodarstvo in družbo je bila leta 2007 ustanovljena centralna univerzitetna Pisarna za prenos znanja. Univerzitetni inkubator, Inštitut za inovacije in razvoj ter slovensko inovacijsko stičišče so tri druge enote, prek katerih UL podpira inovacije, razvoj in si na različne načine prizadeva povečati gospodarski in družbeni vpliv raziskav ter inovacij.

UL sodeluje z organizacijami iz gospodarstva in storitvenega sektorja v javni in zasebni sferi, z državnimi organi, lokalnimi skupnostmi in civilno družbo. S tem sodelovanjem UL pospešuje uporabo lastnih raziskovalnih in izobraževalnih dosežkov ter prispeva k družbenemu razvoju. Z aktivnim odzivanjem na dogajanje v okolju predstavlja kritično vest družbe.

UL je aktivna članica različnih evropskih in mednarodnih mrež ter zavezništev, razvojne in komunikacijske aktivnosti v zvezi z načeli ter CoARA akcijskim načrtom pa bo delila in izvajala prek platform in strokovnih skupin teh mrež ter znotraj same Koalicije.

Prednostna področja reformiranja kriterijev za vrednotenje raziskovalnega dela

Na podlagi vodilnih načel:

- Kakovost in vpliv raziskav
- Etičnost in integriteta
- Raznolikost, vključenost in sodelovanje
- Svoboda znanstvenega raziskovanja
- Spoštovanje avtonomije organizacije
- Odprti podatki in infrastruktura

se Načrt poti 2025–2029 osredotoča na pet ključnih usmeritev:

Raziskovalno vrednotenje na podlagi kvalitativne presoje in recenzentskega postopka

Do leta 2022 je bila raziskovalna dejavnost na UL financirana zgolj prek nacionalnih in mednarodnih razpisov. Od leta 2022, ko je bil v Sloveniji sprejet nov Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZrID), UL prejema stabilno raziskovalno financiranje za raziskovalne programe, doktorske raziskovalce ter za razvoj novih raziskovalnih predlogov. Od leta 2023 UL razvija lastno interno pilotno metodologijo za vrednotenje raziskovalnih programov in raziskovalcev z namenom notranje porazdelitve sredstev. Ta metodologija že upošteva načela CoARA, saj temelji na kvalitativnem recenzentskem vrednotenju ob odgovorni uporabi kvantitativnih kazalnikov. Pilotna metodologija se bo letno posodabljala na podlagi pridobljenih izkušenj.

Priznavanje bolj raznolikih raziskovalnih rezultatov v raziskovalnih karierah

Z omogočanjem in priznavanjem širšega spektra raziskovalnih rezultatov ter dejavnosti na področju diseminacije, komuniciranja in vključevanja, želi UL te vsebine upoštevati pri zaposlovanju raziskovalcev in napredovanju v karieri. Eno od področij, kjer spremembe še niso uresničene, so habilitacijska merila. Čeprav naj bi ocenjevanje v postopku habilitacije načeloma vključevalo poleg kvantitativnih tudi kvalitativne kriterije, se ocenjevalci pogosto preveč opirajo na kvantitativne kazalnike. Zato pripravljamo reformo habilitacijskega postopka, s katero bomo ločili kvantitativno in kvalitativno ocenjevanje ter dali večjo težo kvalitativnemu vrednotenju. Osnutek načrta za to reformo že imamo; izvajanje se bo začelo leta 2025, popolna uvedba pa je predvidena za leto 2026. UL bo nova merila in metodologije vključila tudi v proces HRS4R za razvoj izboljšane in bolj preglednega postopka zaposlovanja, ki temelji na načelih OTM-R.

Spodbujanje praks odprte znanosti med raziskovalci UL

Odprta znanost je vključena v pravni okvir Univerze v Ljubljani, in sicer v: Statut UL, Strategijo UL 2022–2027, Digitalno strategijo UL 2024–2027, Pravilnik o stabilnem financiranju znanstvenoraziskovalne dejavnosti UL ter Pravilnik o doktorskem študiju UL.

Infrastruktura za odprto znanost na UL vključuje: Repozitorij UL, Arhiv družboslovnih podatkov ter CLARIN.SI.

Na UL izhaja v odprtem dostopu 56 znanstvenih revij, prav tako izhaja večina znanstvenih monografij. Raziskovalci UL lahko izkoristijo vrednotnice za stroške objav (APC) v okviru 12 sporazumov »Read-and-Publish« z znanstvenimi založniki.

Za podporo upravljanju raziskovalnih podatkov po načelih FAIR in čim bolj odprto, je UL zaposlila pet skrbnikov za raziskovalne podatke z doktoratom in vzpostavila mrežo za podporo upravljanju raziskovalnih podatkov (RDM), ki vključuje tudi kontaktne osebe na fakultetah, kjer skrbniki niso zaposleni.

V okviru projektnih aktivnosti bo UL izvajala še dodatne aktivnosti za uskladitev svojih procesov z načeli odprte znanosti. Veliko pozornosti namenjamo usposabljanju raziskovalcev in doktorskih študentov o različnih vidikih odprte znanosti.

Ozaveščanje o reformi raziskovalnega vrednotenja

UL je zelo decentralizirana univerza, zato se vsi procesi ves čas komunicirajo z akademsko skupnostjo na članicah UL ter z uradnimi telesi UL. Izvajanje reforme raziskovalnega vrednotenja bo zahtevalo najvišjo stopnjo vključenosti akademske skupnosti na vseh ravneh že od samega začetka. UL bo v razvoj reforme skozi različne faze procesa vključila vodje in raziskovalce z različnih znanstvenih področij in različnih stopenj kariere.

Razvoj veščin za raziskovalce na začetku kariere

UL bo posebno pozornost namenila izobraževanju in usposabljanju nove generacije raziskovalcev na začetku kariere o načelih COARA in novih modelih raziskovalnega vrednotenja.

Načrt UL za izvajanje Sporazuma o reformi raziskovalnega vrednotenja bo potekal po naslednjih korakih:

1. pregled notranjih postopkov in metodologij vrednotenja;
2. opredelitev vrzeli in praks, ki niso v skladu z načeli COARA;
3. razvoj novih orodij, metodologij in kriterijev;
4. sprejem in potrditev reformiranih metodologij na notranjih formalnih telesih (komisije, senat);
5. izvajanje novih orodij in metodologij.

Ključne zaveze in njihovo izvajanje

Akcijski načrt UL se začne v začetku leta 2025 in traja do konca leta 2029. Spodnja tabela prikazuje načrt poti (roadmap) in časovni okvir na UL v skladu s Smernicami akcijskega načrta CoARA.

Faza	Refleksija / Zaveza	Načrt poti z nameni in cilji	Časovni okvir
Začetna faza	Razmislek o strategiji in pristopu k spremembam	Pristop UL k reformi vrednotenja temelji na naslednjih vodilnih načelih: Kakovost in vpliv raziskav, etika in integriteta, raznolikost, vključenost in sodelovanje, svoboda znanstvenega raziskovanja, spoštovanje avtonomije organizacije, odprti podatki in infrastruktura. Za nadzor in vodenje procesa pregleda notranjih postopkov vrednotenja ter za izvajanje načel in orodij CoARA bo v sodelovanju z različnimi oddelki (Rektorat, kadrovska služba, raziskovalna dejavnost, kakovost in strateško upravljanje, odprta znanost, komuniciranje) ustanovljen Odbor za politiko vrednotenja.	2025-2026
	Vključitev institucionalne skupnosti v proces sprememb	Načela COARA in akcijski načrt bodo predstavljeni senatnim komisijam, dekanom in predstojnikom oddelkov, raziskovalcem na različnih stopnjah ter strokovnim sodelavcem na njihovih sestankih. Vsi notranji deležniki bodo v proces vključeni preko sestankov in fokusnih skupin. UL bo prav tako dejavno sodelovala pri dejavnostih nacionalne koordinacije CoARA.	2025-2026
	Opredelitev ključnih izzivov, ki jih je treba nasloviti	Vrednotenje raziskovalne dejavnosti na UL mora biti usklajeno z vrednotenjem nacionalne raziskovalne agencije ter njenimi kvantitativnimi in kvalitativnimi merili za dodeljevanje sredstev, zato bo UL tesno sodelovala z nacionalno agencijo za financiranje. Pričakovati je tudi nekaj odpora s strani raziskovalcev, ki so vajeni kvantitativnega vrednotenja.	2025-2028

Operativni akcijski načrt za obdobje 2025– 2029 Ključne zaveze CoARA (1–10)	1. Prepoznati raznolikost prispevkov k raziskavam in raziskovalnim karieram v skladu s potrebami in naravo raziskovalnega dela	UL bo spremenila habilitacijske postopke in merila za napredovanje, s poudarkom na kvalitativnem vrednotenju ter priznavanju bolj raznolikih raziskovalnih rezultatov. Postopki in merila za zaposlovanje v okviru kadrovskih (HR) postopkov bodo posodobljeni in preoblikovani v skladu z načeli CoARA, s poudarkom na kvalitativnih merilih ter raznolikih raziskovalnih dosežkih in izkušnjah.	2025-2027
	2. Temeljiti vrednotenje raziskav predvsem na kvalitativni presoji, pri čemer ima ključno vlogo recenzentski postopek, podprt z odgovorno uporabo kvantitativnih kazalnikov	UL je že uvedla metodologijo za vrednotenje raziskav in raziskovalcev za namen notranje razdelitve sredstev, ki temelji pretežno na recenzentskem postopku. Metodologija se bo vsako leto dodatno posodabljala. V sistem vrednotenja bodo uvedene izboljšane in odgovorno uporabljene metrike, vendar bodo imele manjši vpliv na končno oceno kot kvalitativna presoja.	2025-2029
	3. Opustiti neustrezno uporabo metrik, povezanih z revijami in objavami, pri vrednotenju raziskav – zlasti neustrezno uporabo faktorja vpliva revij (JIF) in h-indeksa	V notranjem sistemu raziskovalnega vrednotenja JIF in h-indeks nimata ključne vloge, vendar pa nacionalni sistem raziskovalnega vrednotenja in nacionalna raziskovalna agencija še vedno uporabljata nekatera kvantitativna merila pri ocenjevanju raziskovalnih prijav.	N/A
	4. Izogibati se uporabi razvrstitev raziskovalnih organizacij (t. i. rankingov) pri raziskovalnem vrednotenju	Ne uporabljamo razvrstitev raziskovalnih organizacij (t. i. rankingov) pri raziskovalnem vrednotenju.	N/A
	5. Zagotoviti vire za reformo raziskovalnega vrednotenja, kot je potrebno za doseg zastavljenih organizacijskih sprememb	V proces reforme bo vključen večji delež človeških virov. Poleg Odbora za politiko vrednotenja bodo v aktivnostih za organizacijske spremembe sodelovali tudi dekani, senatne komisije (Komisija za raziskovalno in razvojno dejavnost, Habilitacijska komisija) ter podporne službe (raziskovalna dejavnost, kadrovska služba, pravna služba, kakovost in strateško upravljanje, odnosi z javnostmi, prenos znanja, umetniška dejavnost).	2025-2029

Ključne zaveze CoARA (1–10)	6. Pregled in razvoj kriterijev, orodij in postopkov za raziskovalno vrednotenje 6.1 KRITERIJI ZA ENOTE IN INSTITUCIJE Ob neposrednem vključevanju raziskovalnih organizacij in raziskovalcev na vseh kariernih stopnjah pregledati in razviti kriterije za vrednotenje raziskovalnih enot in organizacij, ki izvajajo raziskave, ob tem pa spodbujati medsebojno primerljivost in usklajenost (interoperabilnost). 6.2 KRITERIJI ZA PROJEKTE IN RAZISKOVALCE Ob neposrednem vključevanju raziskovalcev na vseh kariernih stopnjah pregledati in razviti kriterije, orodja in postopke za vrednotenje raziskovalnih projektov, raziskovalnih skupin in posameznih raziskovalcev, prilagojene njihovem kontekstu in namenu uporabe.	UL bo tesno sodelovala z nacionalno raziskovalno agencijo pri reformi vrednotenja raziskovalnih organizacij. UL bo pregledala svoje notranje postopke, kriterije in orodja za vrednotenje ter posodobila obstoječe in razvila nove pristope k vrednotenju v skladu z načeli COARA, skupaj z raziskovalci z različnih znanstvenih področij in na različnih stopnjah kariere.	2025-2028 2025-2028
	7. Ozaveščanje o reformi raziskovalnega vrednotenja ter zagotavljanje pregledne komunikacije, usmeritev in usposabljanj o kriterijih in postopkih vrednotenja ter njihovi uporabi	Poseben del spletne strani UL bo namenjen akcijskemu načrtu COARA in reformi raziskovalnega vrednotenja. Komunikacijski paket COARA (COARA Communication Toolkit) bo posredovan službi za komuniciranje. Za obveščanje akademske in širše javnosti o reformi raziskovalnega vrednotenja bomo uporabili tudi interno glasilo »e-Univerzitetnik« ter družbena omrežja Facebook in LinkedIn. Navodila in smernice bodo na voljo ocenjevalnim komisijam, članom senatnih teles ter vključenim raziskovalcem.	2025-2029
	8. Izmenjava praks in izkušenj za omogočanje medsebojnega učenja znotraj Koalicije in širše	UL bo sodelovala, izmenjevala dobre prakse in izkušnje ter spodbujala razpravo v okviru nacionalnih konzorcijev za vrednotenje, v evropskih zaveznih (npr. EUTOPIA) ali združenjih (npr. The GUILD), kakor tudi znotraj same Koalicije.	2025-2029
	9. Komunicirati napredek pri spoštovanju načel in izvajanju zavez	Notranjo akademsko in neakademsko skupnost bomo o napredku obveščali prek internih komunikacijskih kanalov (glasilo, intranet), zunanjo – nacionalno in	2025-2029

		mednarodno – javnost pa prek spletne strani.	
	10. Vrednotiti prakse, kriterije in orodja na podlagi trdnih dokazov in najsodobnejših raziskav na področju raziskovanja (research on research) ter omogočiti odprt dostop do podatkov za zbiranje dokazov in nadaljnje raziskave	Vrednotenje novih kriterijev, praks in orodij bo potekalo z uporabo okvira SCOPE za raziskovalno vrednotenje.	2028 - 2029